

32

בהר Behar

Leviticus 25:1-26:2

- וידבר יהוה אל־משה בהר סיני לאמר:
- 1 spoke to Moses on Mount Sinai:
- דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי
2 Speak to the Israelite people and say to them:
נתַּן לָכֶם וּשְׁבַתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה:
When you enter the land that I assign to you, the
land shall observe a sabbath of יהוהי.
- שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךָ וּשְׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרִמְךָ וְאָסַפְתָּ
3 Six years you may sow your field and six years you
אֶת־תְּבוּאָתָהּ:
may prune your vineyard and gather in the yield.
- וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שְׁבַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה שְׂדֶךָ לֹא
4 But in the seventh year the land shall have a
תִּזְרַע וְכְרִמְךָ לֹא תִזְמַר:
sabbath of complete rest, a sabbath of יהוהי: you
shall not sow your field or prune your vineyard.
- אֵת סִפְיָח קִצְיָרְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֲנָבֶיךָ נִזְיָרְךָ לֹא תִבְצֹר שָׁנָה
5 You shall not reap the aftergrowth of your harvest
שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ:
or gather the grapes of your untrimmed vines; it
shall be a year of complete rest for the land.
- וְהִיטָה שְׁבַת הָאָרֶץ לָכֶם לֶאֱכֹלָה לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְשִׁכְיָרְךָ
6 But you may eat whatever the land during its
וּלְתוֹשֵׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ:
sabbath will produce—you, your male and female
slaves, the hired and bound laborers who live with
you,
- וּלְבִהֶמְתְּךָ וּלְחַיָּה אֲשֶׁר בְּאֶרְצְךָ תִּהְיֶה כָּל־תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל:
7 and your cattle and the beasts in your land may
eat all its yield.
- וּסְפַרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שְׁבַתוֹת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שְׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ
8 You shall count off seven weeks of years—seven
יָמֵי שִׁבְעַת שְׁבַתוֹת הַשָּׁנִים תִּשַׁע וָאַרְבָּעִים שָׁנָה:
times seven years—so that the period of seven
weeks of years gives you a total of forty-nine
years.
- וְהִעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבַעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם
9 Then you shall sound the horn loud; in the seventh
הַכִּפְלָיִם תִּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־אֶרְצְכֶם:
month, on the tenth day of the month—the Day of
Atonement—you shall have the horn sounded
throughout your land
- וּקְדַשְׁתֶּם אֵת שָׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דִּרֹּר בְּאָרֶץ לְכָל־יֹשְׁבֶיהָ
10 and you shall hallow the fiftieth year. You shall
יֹבֵל הוּא תִּהְיֶה לָכֶם וּשְׁבַתָּם אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ
proclaim release* throughout the land for all its
תָּשָׁבוּ:
inhabitants. It shall be a jubilee* for you: each
of you shall return to your holding and each of
you shall return to your family.
- יֹבֵל הוּא שָׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרַעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ
11 That fiftieth year shall be a jubilee for you: you
אֶת־סִפְיָחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נִזְיָרֶיהָ:
shall not sow, neither shall you reap the
aftergrowth or harvest the untrimmed vines,
- כִּי יֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ:
12 for it is a jubilee. It shall be holy to you: you
may only eat the growth direct from the field.
- בַּשָּׁנָה הַיֹּבֵל הַזֹּאת תָּשָׁבוּ אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ:
13 In this year of jubilee, each of you shall return
to your holding.
- וּכְיִתְמַכְרוּ מִמֶּכֶר לַעֲמִיתָךְ אֹךְ קָנָה מִיָּד עַמִּיתְךָ אֶל־תּוֹנוּ אִישׁ
14 When you sell property to your neighbor,* or buy
אֶת־אֲחִיו:
any from your neighbor, you shall not wrong one
another.

- 15 In buying from your neighbor, you shall deduct only for the number of years since the jubilee; and in selling to you, that person shall charge you only for the remaining crop years:
- במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני-תבואת
ימכר-לך:
- 16 the more such years, the higher the price you pay; the fewer such years, the lower the price; for what is being sold to you is a number of harvests.
- לפי | רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השלים תמעט מקנתו
כי מספר תבואת הוא מכר לך:
- 17 Do not wrong one another, but fear your God; for I am your God.
- ולא תונו איש את-עמיתו ויראת מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם:
- 18 You shall observe My laws and faithfully keep My rules, that you may live upon the land in security;
- ועשיתם את-חקתי ואת-משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם
על-הארץ לבטח:
- 19 the land shall yield its fruit and you shall eat your fill, and you shall live upon it in security.
- ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה:
- 20 And should you ask, "What are we to eat in the seventh year, if we may neither sow nor gather in our crops?"
- וכי תאמרו מה-נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף
את-תבואתנו:
- 21 I will ordain My blessing for you in the sixth year, so that it shall yield a crop sufficient for three years.
- וצויתי את-ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את-התבואה לשלוש
השנים:
- 22 When you sow in the eighth year, you will still be eating old grain of that crop; you will be eating the old until the ninth year, until its crops come in.
- וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם מן-התבואה ישן עד | השנה
התשילית עד-בוא תבואתה תאכלו ישן:
- 23 But the land must not be sold beyond reclaim, for the land is Mine; you are but strangers resident with Me.
- והארץ לא תמכר לצמחת כי-לי הארץ כי-גרים ותושבים אתם
עמדי:
- 24 Throughout the land that you hold, you must provide for the redemption of the land.
- ובכל ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ:
- 25 If one of your kin is in straits and has to sell part of a holding, the nearest redeemer* shall come and redeem what that relative has sold.
- כי-ימוך אחיך ומכר מאחזתו ובא גאלו הקרב אליו וגאל את
ממכר אחיו:
- 26 If any party has no one to be redeemer but prospers and acquires enough to redeem with,
- ואיש כי לא יהיה-ליו גאל והשיגה ידו ומצא כדי גאלתו:
- 27 the years since its sale shall be computed and the difference shall be refunded to the party to whom it was sold, so that the person returns to that holding.
- וחשב את-שני ממכרו והשיב את-העלה לאיש אשר מכר-לו ושב
לאחזתו:
- 28 If that person lacks sufficient means to recover it, what was sold shall remain with the purchaser until the jubilee; in the jubilee year it shall be released, so that the person returns to that holding.
- ואם לא-מצאה ידו די השיב לו והיה ממכרו ביד הקנה אתו עד
שנת היובל ויצא ביבל ושב לאחזתו:

- 29 ואִישׁ כִּי־יִמְכֹר בֵּית־מוֹשָׁב עִיר חוֹמָה וְהִיָּתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד־תֵּם שָׁנָה מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלָּתוֹ: If any party sells a dwelling house in a walled city, it may be redeemed until a year has elapsed since its sale; the redemption period shall be a year.
- 30 וְאִם לֹא־יִגְאָל עַד־מָלֵאת לוֹ שָׁנָה תִּמְיַמְהָ וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר־בְּעִיר אֲשֶׁר־[לוֹ] (לֹא) חֲמָה לַצִּמִּיתָת לִקְנָה אֹתוֹ לְדֹרֹתָיו לֹא יֵצֵא בִּיבֹל: If it is not redeemed before a full year has elapsed, the house in the walled city shall pass to the purchaser beyond reclaim throughout the ages; it shall not be released in the jubilee.
- 31 וּבְתֵי הַחֲצִצִּים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם חֲמָה סְבִיב עַל־שָׂדֶה הָאָרֶץ יִחְשָׁב גְּאֻלָּה תִּהְיֶה־לוֹ וּבִיבֹל יֵצֵא: But houses in villages that have no encircling walls shall be classed as open country: they may be redeemed, and they shall be released through the jubilee.
- 32 וְעַל הַלְוִים בְּתֵי עָרֵי אֲחֻזָּתָם גְּאֻלָּת עוֹלָם תִּהְיֶה לָלְוִיִּם: As for the cities of Levi, the houses in the cities it holds: Levi shall forever have the right of redemption.
- 33 * וְאֲשֶׁר יִגְאָל מִן־הַלְוִיִּם וַיֵּצֵא מִמְכַּר־בַּיִת וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בִּיבֹל כִּי בְתֵי עָרֵי הַלְוִיִּם הִוא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: * Such property as may be redeemed from Levi—houses sold in a city it holds—shall be released through the jubilee; for the houses in the cities of Levi are its holding among the Israelites.
- 34 וּשְׂדֵה מִגְרֵשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמְכֹר כִּי־אֲחֻזָּת עוֹלָם הִוא לָהֶם: But the unenclosed land about its cities cannot be sold, for that is its holding for all time.
- 35 וּכִי־יָמוּךְ אֲחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחְזִיקְתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשֵׁב וְחִי עִמָּךְ: If your kin, being in straits, come under your authority, and are held by you as though resident aliens, let them live by your side:
- 36 אֲלֹתֶיךָ מֵאֲתוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית וִירָאתָ מֵאֲלֹהֶיךָ וְחִי אֲחִיךָ עִמָּךְ: do not exact advance or accrued interest,* but fear your God. Let your kin live by your side as such.
- 37 אֲת־כֶּסֶף לֹא־תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבִמְרִבַּיִת לֹא־תִתֵּן אֶכְלָךְ: Do not lend your money at advance interest, nor give your food at accrued interest.
- 38 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִתֵּת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: I am your God, who brought you out of the land of Egypt, to give you the land of Canaan, to be your God.
- 39 וּכִי־יָמוּךְ אֲחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּרְלָךְ לֹא־תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עֶבֶד: If your kin under you continue in straits and must be given over to you, do not subject them to the treatment of a slave.
- 40 כְּשֹׁכֵר כְּתוֹשֵׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שָׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: Remaining with you as a hired or bound laborer, they shall serve with you only until the jubilee year.
- 41 וַיֵּצֵא מֵעִמָּךְ הִוא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשִׁבְלָא־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־אֲחֻזָּת אֲבֹתָיו יָשׁוּבוּ: Then they, along with any children, shall be free of your authority; they shall go back to their family and return to the ancestral holding.—
- 42 כִּי־עֲבָדֶי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְּרוּ מִמְכָּרַת עֶבֶד: For they are My servants, whom I freed from the land of Egypt; they may not give themselves over into servitude.—

- 43 לֹא־תִרְדֶּה בּוֹ בַּפֶּרֶךְ וִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ: You shall not rule over them ruthlessly; you shall fear your God.
- 44 וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ־לְךָ מֵאֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבֶד וְאִמָּה: Such male and female slaves as you may have—it is from the nations round about you that you may acquire male and female slaves.
- 45 וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשְׁבִים הַנִּגְרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְאֻחָזָה: You may also buy them from among the children of aliens resident among you, or from their families that are among you, whom they begot in your land. These shall become your property:
- 46 וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרֶשֶׁת אֲחָזָה לְעֹלָם בְּהֶם תַּעֲבְדוּ וּבְאַחֲרֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאֻחָיו לֹא־תִרְדֶּה בּוֹ בַּפֶּרֶךְ: you may keep them as a possession for your children after you, for them to inherit as property for all time. Such you may treat as slaves. But as for your Israelite kin, no one shall rule ruthlessly over another.
- 47 וְכִי תִשָּׁג יָד גֵּר וְתוֹשֵׁב עִמָּךְ וּמִן אַחֲיֶךָ עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תוֹשֵׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֶקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר: If a resident alien among you has prospered, and your kin, being in straits, comes under that one's authority and is given over to the resident alien among you, or to an offshoot of an alien's family,
- 48 אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה־לּוֹ אֶחָד מֵאֻחָיו יִגְאֻלֵּנוּ: [your kin] shall have the right of redemption even after having been given over. [Typically,] a brother shall do the redeeming,
- 49 אוֹ־דָדוֹ אוֹ בֶן־דָּדוֹ יִגְאֻלֵּנוּ אוֹ־מִשְׁאָר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאֻלֵּנוּ אוֹ־הַשִּׁיגָה יָדוֹ וְנִגְאָל: or an uncle or an uncle's son shall do the redeeming—anyone in the family who is of the same flesh shall do the redeeming; or, having prospered, [your formerly impoverished kin] may do the redeeming.
- 50 וְחֹשֶׁב עִם־קִלְהוֹ מִשְׁנֵת הַמִּכְרֹ לֹא עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְהָיָה כְּסָף מִמִּכְרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שְׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ: The total shall be computed with the purchaser as from the year of being given over to the other until the jubilee year; the price of sale shall be applied to the number of years, as though it were for a term as a hired laborer under the other's authority.
- 51 אִם־עוֹד רַבּוֹת בְּשָׁנִים לְפִי־הֵן יֵשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מְכֻסָּף מִקְנָתוֹ: If many years remain, [your kin] shall pay back for the redemption in proportion to the purchase price;
- 52 וְאִם־מְעָט נִשְׁאָר בְּשָׁנִים עַד־שְׁנַת הַיָּבֵל וְחֹשֶׁב־לּוֹ כְּפִי שְׁלֹוֹ יֵשִׁיב אֶת־גְּאֻלָּתוֹ: and if few years remain until the jubilee year, so shall it be computed: payment shall be made for the redemption according to the years involved.
- 53 כְּשֹׁכֵר שָׁנָה בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא־יִרְדֶּנּוּ בַּפֶּרֶךְ לְעֵינֶיךָ: One shall be under the other's authority as a laborer hired by the year; the other shall not rule ruthlessly in your sight.
- 54 וְאִם־לֹא יִגְאָל בְּאֻלָּה וְיֵצֵא בְּשְׁנַת הַיָּבֵל הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ: If not redeemed in any of those ways, that person, along with any children, shall go free in the jubilee year.

55 כי־לִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עָבַדְתִּי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: For it is to Me that the Israelites are servants:
they are My servants, whom I freed from the land
of Egypt—I, your God יהוה.

26

- לֹא־תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים וּפְסֵל וּמִצְבֵּה לֹא־תִקְיִמוּ לָכֶם וְאִבָּן מִשְׁכְּלִית לֹא
תִתְּנוּ בְּאֶרֶצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 1 You shall not make idols for yourselves, or set up
for yourselves carved images or pillars, or place
figured* stones in your land to worship upon, for
I am your God. יהוה י.
- אֶת־שַׁבָּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה: 2 You shall keep My sabbaths and venerate My
sanctuary, Mine, יהוה's.